

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd

Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Dato: 07.09.2016

Vår ref: 15/5657 - ARN (16/28025)

Deres ref:

Vigselsliturgi og forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par - Høringssvar

Høringsuttalelse fra Agder og Telemark bispedømmeråd. Stiftsdirektørens forslag med endringer.

INNLEDNING

Kirkemøtet 2016 vedtok i sak: **KM 17/16 «Kirkelig vigsel for likekjønnede par»**, at det i tillegg til dagens liturgi (Liturgi av 2003) for vigsel og for forbønn for borgerlig inngått ekteskap, «*må utarbeides tilsvarende liturgier som inkluderer likekjønnede par, og som kan brukes overfor alle par*».

Nemd for gudstjenesteliv (NFG) behandlet forslag til vigsels- og forbønnsliturgier 13.mai 2016. Administrasjonen for Kirkerådet foreslo noen endringer i NGF's forslag. Administrasjonens forslag ble drøftet av Kirkerådet 7.-8. juni.

Kirkerådets forslag foreligger til høring.

Alle parter har lagt vekt på at vigsels- og forbønnsliturgiene for likekjønnede og ulikekjønnede par skal ligge nært opp til vigsels- og forbønnsliturgiene fra 2003. Det er bare de nye liturgiforslagene som er til høring. De eneste endringene i liturgier av 2003 er at bibeloversettelsen av 2011 blir brukt og at salmer fra Norsk Salmebok fra 2013 er forslått.

Før høringsspørsmålene blir besvart, vil Agder og Telemark bispedømmeråd (ATBD) bemerke at det i rådet fortsatt er delt syn hva som teologisk kvalifiserer og definerer ekteskapet og om det derfor er rett å utvikle slike liturgier.

For ATBD er det viktig at de nye liturgier ligger så nært liturgiene fra 2003 som mulig. Jmf kirkemøtets vedtak som bruker begrepet «tilsvarende».

HØRINGSSPØRSMÅL 1.

Mener dere at liturgiforslagene (Ordning for vigsel og vigselsliturgi og forbønnsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par) svarer godt til Kirkemøtets vedtak (KM 17/16)?

Til KM vedtak pt.1 «Kirkemøtet erkjenner at spørsmålet om homofilt samliv og vigsel av likekjønnede par er en sak som Den norske kirke etter lange samtaler og flere utredninger ikke har lyktes å enes om».

ATBD mener at erkjennelsen av reell teologisk uenighet og vilje til å respektere hverandre i et åpent og forpliktende kirkefelleskap, blir ivaretatt i liturgiforslagene slik de foreligger.

Til KM vedtak pt.2 «Kirkemøtet viser til tidligere vedtak som understreker at uenighet i dette spørsmålet teologisk bedømt ikke er av en slik karakter at det gudstjenestelige og sakramentale fellesskapet i Den norske kirke må brytes. Begge syn på likekjønnet ekteskap kan derfor gis rom og komme til uttrykk i kirkens liturgiske ordninger, undervisning og forkynnelse».

ATBD registrerer at de nye liturgiene har samme nøkternhet i forhold til mulige variasjoner i gjennomføringen av vigselen, som liturgien av 2003.

Det er viktig at bispemøtet i sitt arbeid med «Alminnelige retningslinjer» ikke tenker snevert om liturgi / vigsel kun som en kirkelig handling. Dnk må gi sine medlemmer, råd og ansatte, praktisk veiledning i hvordan de to liturgiene skal fungere ved siden av hverandre.

ATBD mener at de to liturgiene kan leve ved siden av hverandre med god oppfølging og praktisk veiledning.

Til KM vedtak pt.3: «Et flertall i Kirkemøtet mener at det i tillegg til dagens liturgier for ekteskap og forbønn for borgerlig inngått ekteskap mellom kvinne og mann, må utarbeides tilsvarende liturgier som inkluderer likekjønnede par og som kan brukes overfor alle par».

De foreslåtte liturgier følger opp vedtaket i forholdet til begrepet «tilsvarende». Teksten i de nye liturgiene er lagt så nær liturgien av 2003 som mulig. Det er kun i de formuleringer i liturgien fra 2003 som uttrykker kjønns polariteten som et grunnleggende element for ekteskapet, at endringer gjøres.

ATBD mener at med praktiske løsninger på de nevnte utfordringene, kan de foreslåtte liturgier brukes for alle par.

Til KM vedtak pt.4: «Et mindretall i Kirkemøtet ønsker ikke kirkelig vigsel av likekjønnede par fordi det strider mot deres forståelse av ekteskapet. De av mindretallet som støtter dette vedtaket, tar likevel til etterretning Kirkemøtets sammensetning, og at slike liturgier derfor vil bli utarbeidet og implementert.»

ATBD mener det er viktig at mindretallet, de som er mot vigsel av likekjønnede, men som likevel tar til etterretning Kirkemøtets vedtaket om å utarbeide nye liturgier, blir respektert.

Til KM vedtak pt.5 «Kirkemøtet forutsetter at disse liturgiene innføres som ordinære liturgiske ordninger. De gjøres gjeldende i hele Den norske kirke slik at alle medlemmene kan inngå ekteskap i sin lokale kirke.»

ATBD ingen kommentar.

Til KM vedtak pt.6: «Kirkemøtet fastslår at prester har frihet til å velge om de vil foreta vigsel av likekjønnede par eller forbønn for borgerlig inngått ekteskap mellom likekjønnede. Andre kirkelig ansatte bør også ha en tilsvarende mulighet til ikke å medvirke ved den kirkelige handling.»

ATBD mener det er viktig at også andre enn presten fått frihet til å velge om de vil delta ut fra personlig overbevisning. Prost og kirkeverge må finne lokale ordninger. Det må være åpenhet om saken i staben. Menighetsrådet bør være informert.

HØRINGSSPØRSMÅL 2.

Er dere enige i å kalle ordningen «Vigselsordning for likekjønnede og ulikekjønnede par» / «Vigselsordning for likekjønna og ulikekjønna par»? Gi eventuelt forslag til en annen benevnelse.

ATBD foreslår å kalle den nye vigselsordningen for «Vigsel 2017»

HØRINGSSPØRSMÅL 3.

Alminnelige bestemmelser.

I «Alminnelige bestemmelser» for den nye liturgien er følgende endringer gjort: «*kvinne og mann*» erstattes med «*to personer*» og «*brudepar*» erstattes med «*par*» eller «*paret som skal vies*» Ellers er teksten lik.

I omtalen av «Bryllupsmesse» er dessuten ordlyden endret i tråd med «ordning for hovedgudstjenesten» som ble endret i 2011.

ATBD støtter overnevnte endringer.

Angående avgjørelsesmyndighet heter det i forhold til liturgien av 2003: «*Handlingen finner sted i kirken eller et annet gudstjenestested som etter biskopens avgjørelse kan brukes til vigsel*» Dette er identisk videreført.

I forhold til ny liturgi er punktet om avgjørelsesmyndighet foreslått utvidet med følgende: «*Forrettende prest har avgjørelsesmyndighet når det gjelder bruk av denne liturgien, jf. Tjenesteordning for menighetsprester § 7*».

ATBD finner det naturlig at Bispemøtet arbeider videre med veiledningen på dette punktet.

HØRINGSSPØRSMÅL 4.

Den innledende teksten eller til punktene 1, 2 og 3 i forslaget til vigselsturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par?

Den innledende teksten er identisk for de to sett liturgier bortsett fra at «*brudeparet*» er erstattet av «*paret*» i ordning for likekjønnede og ulikekjønnede par.

Til KM vedtak pt.1: Preludium / inngang

Tekstene i de to sett med liturgier er her identisk med unntak av at «*brudeparet*» er erstattet med «*de som skal vies*» og «*paret*»

ATBD har ingen kommentarer.

Til KM vedtak pt.2: Inngangsord

Også her er «*brudeparet*» erstattet av «*paret*» i den nye liturgien.

ATBD anbefaler den utvidede treenighetshilsen «I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.»

Den nye liturgien har tatt bort Skriftlesning alternativ a) Salme 36.8-10. Denne teksten er gjort til obligatorisk lesning under Skriftlesning i vigselen.

Liturgien av 2003 har følgende alternativ tekstlesing i begynnelsen av vigselen: Salme 36,8-10, Salme 118,1.24 og 1.Joh 4,16B. Liturgien for vigsel av likekjønnede og ulikekjønnede har kun de to siste alternativene.

ATBD: Støtter at den nye liturgien ikke får et nytt og annet alternativ enn liturgien av 2003, og at alternativ a) i liturgien av 2003 Salme 36.8-10 flyttes til skriftlesning.

Til KM vedtak pt.3: Salme

Ingen endring.

ATBD har ingen kommentar.

HØRINGSSPØRSMÅL 5.

De innledende ordene under punkt 4 Skriftlesinger («Gud har skapt oss (...) stå ved hverandres side livet ut»)?

Her synliggjøres kirkens to syn på ekteskapet.

Liturgien av 2003:

Liturgien av 2003 uttrykker i innledningen til skriftlesningen og i valg av obligatoriske bibeltekster som skal leses, at konstituerende for et ekteskap er: a) kjønnsdifferensieringen, én mann og én kvinne, b) gjensidig samtykke mellom de to og c) offentlig og forpliktende inngåelse av ekteskap.

«Gud har skapt oss til å leve i felleskap med ham og med hverandre. Han har ordnet det slik at mann og kvinne skal være ett og stadfestet dette fellesskapet med sin velsignelse. Ekteskapet er Guds gode gave. Å leve sammen som mann og kvinne er å leve i tillit livet ut.»

Den nye liturgien:

Liturgien skal både understreke hvem som kan inngå ekteskap og formidle rettigheter og plikter knyttet til det å leve i ekteskap.

«Gud har skapt oss til å leve i felleskap med ham og med hverandre. Når to mennesker velger å leve sammen i ekteskap, stadfester Gud dette fellesskapet med sin velsignelse. Ekteskapet er Guds gode gave. Å leve sammen som ektefeller er å leve i tillit livet ut.»

ATBD mener at den foreslåtte tekst understreker flertallets definisjon av ekteskapet uten å bruke ord eller begreper som angriper mindretallets definisjon og at den nye liturgien skal ligge så nær språklig opp til liturgien av 2003 som mulig. Likevel foreslår ATBD følgende tilføyelse: *«Guds ord sier i 1.Mosebok: Gud skapte mennesket i sitt bilde. I Guds bilde skapte han det»*

ATBD foreslår derfor følgende innledning; *«Gud har skapt oss til å leve i felleskap med ham og med hverandre. Når to mennesker velger å leve sammen i ekteskap, stadfester Gud dette fellesskapet med sin velsignelse. Ekteskapet er Guds gode gave. Å leve sammen som ektefeller er å leve i tillit og kjærlighet, dele gleder og sorger og trofast stå ved hverandres side livet ut. Guds ord sier i 1.Mosebok: Gud skapte mennesket i sitt bilde. I Guds bilde skapte han det»*

HØRINGSSPØRSMÅL 6.

Forslaget til to obligatoriske skriftlesninger og at disse skal være Sal. 36,6-10 og 1.Joh.4.7-12? Angi eventuelle andre forslag til lesninger.

En liturgi uttrykker både lære og liv. Vigselsliturgiene uttrykker Dnk lære om ekteskapet og samtidig rettigheter og plikter som følger med det å være gift.

Begge de to obligatoriske bibeltekstene fra liturgien av 2003, 1.Mos 1,27-28a og Matt 19,4.6, uttrykker en teologisk forståelse av ekteskapet begrunnet i skapelsen, og gjelder én mann og én kvinne. Ordene fra skapelsesberetningen blir gjentatt av Jesus i Matt.19. Disse to bibelsitatene blir omtalt som «fundamentalordene» av mindretallet. Disse to bibelsitatene er utelatt som obligatoriske tekster under skriftlesning i den nye liturgien. I stedet er det foreslått at som obligatorisk, leses Salme 36.6-10 og 1.Joh 4,7-12.

Salme 36.6-10 retter oppmerksomheten mot Gud som livets kilde ved å understreke Guds miskunn, trofasthet og kjærlighet til menneskene og det skapte. 1.Joh 4,7-12 understreker at Gud er kjærlighetens kilde og fundament for menneskenes kjærlighet til hverandre. Tekstene er ikke eksplisitt myntet på ekteskapet, men kirken har lang tradisjon i å knytte generelle tekster om kjærlighet til ekteskapet.

ATBD mener valg av obligatoriske lesetekster er godt i forhold til Kirkemøtets vedtak.

Overgangen fra de obligatoriske tekstene til de variable tekstene er forskjellig. I liturgien av 2003 heter det: *«La oss videre høre fra Guds ord»* I den nye

liturgien heter det: «*La oss høre hva Guds ord sier om kjærlighet og troskap*»
Overgangen i den nye liturgien får ved denne ordlyden med seg Guds gode tanke om rettigheter og plikter som følger med det å være gift. I liturgien av 2003 ligger det at Gud har gode tanker for livet som gift innbakt i ordene «*Guds ord vitner om at det er hellig og ukrenkelig*».

ATBD mener at også ny vigselssliturgi viser at rettigheter og plikter i ekteskapet er Gud til ære og mennesker til gagn.

HØRINGSSPØRSMÅL 7. Ekteskapsinngåelse.

Vigselssliturgien av 2003 har to alternativ for ekteskapsinngåelsen.

I alternativ a) svarer mann og kvinne på to spørsmål. Først om viljen til å ha den som står ved sin side. Så om å ville elske og ære og om å bli trofast i gode og onde dager inntil døden skiller. Deres ja bekreftes med håndslag.

I alternativ b) svarer mann og kvinne først på spørsmålet om å ville ha den som står ved sin side. Deretter gjentar de etter liturgen, mens de holder hverandre i hånden, ekteskapsløfter om å ta til ektefelle, elske og ære og bli trofast i gode og onde dager inntil døden skiller.

Begge alternativene avsluttes ved at paret gir hverandre hånden, og at vigselssmannen med håndslag erklærer dem for å være rette ektefolk.

Den nye liturgien er identisk med liturgien av 2003 bortsett fra: at «*brudeparet*» er erstattet med «*paret*». Og i veiledningsteksten er «*brudgommens navn*» erstattet med «*fullt navn til den som står til venstre*» og tilsvarende er «*bruden*» erstattet med «*den som står til høyre*». Likeledes blir det i oppfølgingsspørsmål både til begge spurt om: Vil du elske og ære han / henne / eller fullt navn, alt etter kjønn på vedkomne.

ATBD har ingen kommentar.

HØRINGSSPØRSMÅL 8. Punktene 8 – 13 (Overrekkelse av ringer, forbønn, musikk / symbolhandlinger, salme, velsignelse, utgang).

Til KM vedtak pt.8 Overrekkelse av ringer.

ATBD ingen kommentar

Til KM vedtak pt.9 Forbønn

Liturgien av 2003 tiltaler Gud på følgende måte; Barmhjertige Gud, du som har innsatt ekteskapet og velsignet kvinne og mann, vi ber deg

Den nye liturgien tiltaler Gud på følgende måte: Barmhjertige Gud, vi ber deg for NN og NN og deres ekteskap

ATBD ingen kommentar

Under forbønn punkt II som omhandler eventuelt fri bønn, lystenning og bønnesamling, har den nye liturgien også med forslag til bønnesalmer fra Norsk salmebok fra 2013.

ATBD finner det helt naturlig uten å endre noe på liturgien fra 2003, at også ved bruk av denne liturgien er det fullt mulig å bruke salmer fra NoS 2013.

Til KM vedtak pt.10 Musikk / symbolhandlinger

ATBD ingen kommentar

Til KM vedtak pt.11 Salme

ATBD ingen kommentar

Til KM vedtak pt.12. Velsignelse

ATBD ingen kommentar

Til KM vedtak pt.13 Utgang

ATBD ingen kommentar

HØRINGSSPØRSMÅL 9.

Det er lagt til 4 nye tekstlesninger som en kan velge å lese. Bør noe tas ut og/eller andre skriftlesninger tas inn?

Både 1.Mos 1,27-28a og Matt 19,4.6, er foreslått som valgfrie alternativ i den nye liturgien. Tekstene om «mann og kvinne» kan derfor bli lest når ny liturgi blir brukt i forbindelse med ulikekjønnede ekteskap.

Disse to tekstene, pluss 1.Mos 2,18-20 og Ruth 1.16-17, er foreslått som alternative lesetekster i tillegg til de alternative tekstene som finnes i liturgien av 2003.

I liturgien av 2003 kan det velges 2 – 4 tekster av 19 alternativ i tillegg til de to obligatoriske. I liturgien for likekjønnet og ulikekjønnet vigsel er det 23 alternative tekster å velge mellom, i tillegg til de 2 obligatoriske lesetekstene.

ATBD mener at de to valgte obligatoriske tekstene i den nye liturgien uttrykker denne liturgiens syn på ekteskapet uten å polemisere mot den andre.

ATBD noterer positivt at tekstene som inneholder «mann og kvinne» (1.Mos 1.27-28a og Matt 19.4-6) er tatt med som alternativer i den nye liturgien.

ATBD mener at setningen «Det er ikke godt for mennesket å være alene» i den andre skapelsesberetningen (1.Mos.2.18-20) er utfordrende i forhold til enslig stand. Videre er det kunstig å avslutte fortellingen etter vers 20.

ATBD mener at 1. Mos 2.18-20 ikke skal være med som alternativ lesetekst i den nye liturgien.

ATBD går for at Ruth 1.16-17a (avsluttes med vil jeg begraves) skal være med som alternativ lesetekst i den nye liturgien.

HØRINGSSPØRSMÅL 10.

Forbønsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par.

Forbønsliturgi for borgerlig inngått ekteskap for likekjønnede og ulikekjønnede par er utarbeidet i tråd med endringsforslagene for vigsel for likekjønnede og ulikekjønnede par, og etter samme mønster som en finner mellom vigselsturgien og forbønsliturgien fra 2003.

Det betyr at bibeltekster med mann og kvinne erstattes med de samme tekstene og med de samme innledningsord som i vigselsturgien.

ATBD har ingen kommentarer ut over det som er gitt i forhold til vigselstualet.

KONKLUSJON

ATBD takker Nemd for Gudstjenesteliv for et gjennomarbeidet og grundig forslag til vigselsturgi og forbønsliturgi for likekjønnede og ulikekjønnede par, slik det fremgår av saksdokumentene.

Med vennlig hilsen

Arve Nilsen
kirkefagsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet

Postboks 799
Sentrum

0106

OSLO